

MITJA ŠVIGELJ:

Gašperjev junaški čin.

Igra lutk v šestih slikah.

III. SLIKA.

V kraljestvu palčkov. Podzemna skalnata dvorana, na levi prestol. Po stenah in prestolu se blešče dragi kameni, s stropa vise kapniki. — Kralj palčkov sedi na prestolu, 1. in 2. stražar stojita ob straneh.

Kralj: Kje se mude danes tako dolgo moji podaniki? Poslal sem jih v svet, da nabere nekaj orožja, katerega so si napravili oni, ki žive na svetu, in da obdare z zlatom one, ki žive v bedi in ki jim to zlato prinese srečo. Odšli so zgodaj zjutraj, ostali so zunaj ves dan. In že je zatonilo solnce za širni gozd, a jih še ni. Kje se mude tako dolgo? Ali je njih plen tako težak, da ga vlečejo le s težavo? Ali pa je noč tako temna, da jim ne zadostujejo niti njihove svetilnice za pot po gozdu? — Pojdita in pogledjta, če se morda že vračajo! Zakličita in zatrobita v gozd, morda bodo čuli klic in odgovorili. Idita!

1. in 2. stražar: Zgodi se vaša volja! Že greva. (*Odideta na desno.*)

Kralj: A če so se zamudili po lastni krivdi in me pustili v skrbeh za prazen nič, potem gorje jim! Kaznoval jih bom strogo. Pokorščina mora vladati tu v podzemlju, sicer bi nas oni z zemlje pokončali in uničili. Prokletstvo nas je prikovalo v te bajne dupline. Sami samcati živimo med temi skalami in biseri. Pomagamo dobrim ljudem na zemlji in nagajamo slabim — to je naš posel.

1. in 2. stražar (*prihitita z desne.*)

Kralj: Ali se že vračajo?

1. stražar: Pravkar...

2. stražar: Luči se že svitajo skozi gozdno temo.

1. stražar: In med njimi...

Kralj: Govorita počasneje. Kaj se je zgodilo, da sta tako osupla?

1. stražar: Vračajo se...

2. stražar: In z njimi prihaja... s seboj vodijo...

Kralj: Kaj vodijo s seboj? Govorita!

1. stražar: Tema je v gozdu. Nisva videla natančneje.

2. stražar: Že gredo, že gredo! So že tu!

Palčki (*pridejo z leve. V sredini vodijo carično.*)

Kralj: Kje ste bili tako dolgo? Kje ste se mudili? In koga ste privedli s seboj?

1. palček: Naš dobri kralj, ne jezite se na nas. Vestno smo izvršili svoj posel — vaš ukaz!

Kralj: Zakaj se pa niste vrnili prej?

1. palček: Bili smo že na poti proti domu, prav ko je solnce zahajalo za goro. In ko smo prišli do sredine gozda, smo zagledali človeško deklico, ki je bila naslonjena na drevo in je plakala. Bila je lačna in trudna. Noč je padala na zemljo, mraz se je spuščal z njo in iz gozdne teme se je začul strašni glas medveda. Pa se nam je zasmilila in smo jo privedli s seboj. — Tako se je zgodilo, naš dobri kralj. Odpusti nam — kar smo naredili, smo naredili iz dobrega srca!

Kralj: Nikdar se še ni zgodilo, da bi stopila človeška noga v moje kraljestvo. To bi nam prineslo gotovo pogubo. Zakaj ste jo privedli?

Carična (*pade pred kraljem na kolena*): Milost, milost! Nisem kriva, nisem vam hotela storiti nič žalega, niti delati krivice.

Kralj: Kdo si?

Carična: Carična sem, hči velikega in mogočnega carja.

Kralj: Kdo je to — car?

Carična: Car je velik mož, ki vlada tisočem in tisočem ljudi. Veliko je njegovo kraljestvo.

Kralj: A kako si prišla v gozd? Kaj te je gnalo v svet, kjer kraljujejo vile in podzemska bitja? Tukaj ni obstanka ljudem, ne razumejo tega sveta. Hoteli bi ga izkoristiti, pa bi se pogubili. Govoril! Zakaj si prišla sem?

Carična: Oh! (*Zajoka.*) Kruta mačeha me je hotela spraviti s sveta, ker bi se rada po carjevi smrti sama polastila prestola. Ukazala je svojemu podaniku, naj me odvede v ta gozd, da bi tu poginila. Ali zasmilila sem se mu, ko je zaslišal glas zveri. Povedal mi je resnico in mi svetoval, naj zbežim in se rešim na varno pred carico-mačeho, ter mi nenadoma izginil izpred oči, da bi ne hitela za njim. Klicala sem za njim in blodila po gozdu, da bi našla izhod, pa povsod so bila sama drevesa, kakor daleč je segalo oko. Onemogla sem in se zgrudila ob drevesu. (*Kratek molk.*)

Kralj: Žalostna je tvoja zgodba.

Carična: Tam so me našli, ko sem jokala. Ne huduj se na ubožčke, ker so se zamudili zaradi mene. Dobro so mi hoteli.

1. palček: Kako si dobra. Hvala ti!

Carična: A kdo ste vi? Kam ste me privedli?

2. palček: Mi smo palčki, podzemska bitja, ki kopljejo zlato in pomagajo dobrim ljudem.

Carična (*veselo*): Pomagate dobrim ljudem?

1. palček: Da, dobrim ljudem pomagamo. Tudi tebi bomo pomagali, če boš potrebovala pomoči.

Kralj (*vstane*): Dovolj besedi! Ali hočeš ostati pri nas?

2. palček: Daj, ostani! Kuhala nam boš večerjo, ko bomo mi na delu. Prinesli ti bomo vedno kaj lepega, s seboj.

Carična: Hvala vam vsem! A vendar ne morem ostati med vami. Moj oče car je gotovo v silnih skrbeh, ker me že dolgo ni na dvoru. Bojim se, da bi ga žalost preveč ne potrla, zato moram čim prej k njemu.

Kralj: Kaj boš hodila sedaj! Zunaj je noč in mraz, volk in medved sta lačna. Počakaj pri nas vsaj toliko časa, da se pokrepčaš.

Carična: Predobri ste.

Kralj: Pridi, pridi! Vidim, da si trudna in lačna. Pojdi z nami k naši mizi! Potem ti pripravimo mehko ležišče. Dobro ti bo pri nas! (*Vsi odidejo, razen 1. palčka.*)

1. palček (*gleda za odhajajočimi*): Kako je žalostna! Smili se mi. Pomagati ji hočem. Med nami tako ne more ostati, ker ni vajena našemu življenju. Umrta bi nam od dolgočasje. — Le hitro na delo! Še je čas, da dohitim onega nepridiprava, ki jo je zavlekel v gozd. Sedem vetru na peruti, pa ga dohitim. Tudi ona je bila dobra z nami. Prosila je za nas pri kralju. — Torej hitimo, dokler je še čas! (*Odhitil na desno.*)

Zastor pade.

Z livade.

Čebelica je priletela
in je na rožo belo sela,
medu je rožica ji dala
in z njo še malo pokramljala.

Srebrno jutro je odplulo,
čebelo z biseri posulo,
dan se razlil je po livadi,
k nevestici je prišel mladi.

Albin Čebular.

Pajek črnuh.

Na kobilico Zelenko
sedel pajek je Črnuh
in odjezdil z bridkim mečem
je v deželo hudih muh.

Glasno so trobente pele:
čiri-riri, čiri-rih,
muhe pa so se jokale:
oji-jiji, oji-jih...

Sekal levo je in desno,
padel je premnog mušjak;
boj je bil krvav in strašen,
da še nikdar ni bil tak.

Na bojišču je ostalo
mrtvih tisoč hudih muh...
Tak junak in tak bojevnik
bil naš pajek je Črnuh.

Radivoj Rehar.